

Autor: Radim Lhoták

Lidé začínají trpět ve stále větším počtu nedostatkem peněz. Stejná finanční nouze padá i na ty firmy, které se snaží vyrábět zboží a směnitelné produkty. Postupně jediným místem, kde vzniká zisk a bohatství, je sféra obchodu a finančnictví. Výnosy z vložených prostředků do tvorby hodnot se přelévají do rukou kupců, spekulantů a těch, kdo vládou finančním tokům a nic netvoří. Postupně se stále více obchoduje, než vyrábí. Veškeré produktivní investice se realizují za pomoci úvěrů. Splácení úvěrů zatížených úroků odčerpává firmám zisk. Tím se stávají stále závislejší na finančním sektoru a státních dotacích. Výroba se zastavuje a v důsledku nižších příjmů zaměstnanců klesá i kupní síla obyvatelstva a jeho schopnost splácet půjčky, které si vzalo ve víře, že budoucí růst jim to zaplatí. Lidé, podniky, státy upadají do dluhových pastí a nedostatek peněz je všude, kam se člověk podívá.

Tak by se dala charakterizovat ekonomická krize, jejíž překonání je v nedohlednu. Pro ty, kdo si myslí, že to nejhorší je za námi, mám špatnou zprávu: To nejhorší nás teprve čeká, protože jsme na samém začátku a dosud nikdo nezačal řešit pravé příčiny, které se rodí již několik desítek let.

Trochu historie

Přelom 80. a 90. let minulého století byl zlomový v mnoha směrech. Dosud bipolární svět se náhle změnil. Západní kapitalismus slaví vítězství nad socialistickým experimentem a jeho vůdčí mocnost USA začíná pomýšlet na svět unipolární. Zrodila se idea Nového světového řádu (New World Order). Nový svět má být ovládnut hybnými silami, které dosud roztáčely kola západní ekonomiky a zbrojních arzenálů euroatlantické aliance. Oněmi silami jsou finanční elity a jejich soukromá bankovní síť v čele s Americkými federálními rezervami (FED), Světovou bankou (WBG) a Mezinárodním měnovým fondem (IMF).

Pod pláštěm neoliberalních a neokonzervativních doktrín volného trhu a demokracie vstoupilo lidstvo do třetího tisíciletí ve znamení konečného triumfu kupců a finančních spekulantů. Slovo byznys se stalo takřka magickým zaklínadlem zasahujícím do všech sfér podnikání i lidského života. Vzniká celá řada teorií a metodik, jak se stát úspěšným a konkurence schopným na kapitalistickém trhu. Veškeré úsilí v řízení firem, a to i ve vývoji informačních technologií, se posledních deset let orientuje na svět obchodu, marketing, obchodní bilance, podporu obchodních kontaktů a ovládání celých tržních segmentů.

O co tu jde? Rok 2000 znamenal konec ekonomiky postavené na systematickém rozvoji technologií a tvorbě pozitivní hodnoty, která přináší novou kvalitu do lidského života. Namísto ověřených výrobních postupů a hodnototvorných procesů nastoupily byznys procesy, namísto kvalitativních znaků podstaty a jejich racionálního rozlišení vystoupily do popředí iluzivní znaky povrchu, jimiž se podněcují lidské afekty a nejnižší instinkty, namísto stability a trvanlivosti se vnucuje neustálá změna, dráždivá či lidské smysly šokující inovace. Smyslem již není poskytnout trvanlivý a praktický výrobek, nýbrž zlákat kupující na stále rafinovanější zbytečnosti. To je ovšem jen vnější stránka plánu, který má mnohem hlubší podstatu. Jeho účelem je dostat postupně většinu světa od ekonomiky postavené na zisku z vytvořené hodnoty do ekonomiky postavené na dluhu a tím pod vládu finančního kapitálu v moci několika málo finančních magnátů. Jsme svědky nástupu turbo-kapitalismu. Abychom to pochopili, udělejme si malý exkurz o pár desítek let zpět do doby, kdy se měnila strategie řízení a směr toku investic od staré k nové ekonomické doktríně. Nejlépe to ilustruje rozvoj sféry ICT, tedy informatiky a informačních technologií.

Jak vytunelovat světovou ekonomiku?

Počátek 80 let je ve znamení generačních skoků ve vývoji informačních technologií. Informační systémy procházejí 4. generací konceptuálního modelování a zájem všem investorů se upíná k 5. generaci informačních systémů, která měla znamenat dosud neslýchaný přerod veškeré reprodukce omezené lidským faktorem k automatickým systémům řízení, jejichž jádrem bude umělá inteligence. Představa architektury výpočetního systému se podobá lidskému organismu a zahrnuje centrální mozek systému, který ovládá všechny distribuované subsystémy se specializovaným určením pro daný výkon, podobně jako lidský mozek ovládá celé tělo a jeho končetiny. Kdo ovládne umělou inteligenci, ovládne svět, neslo se tehdejšími odbornými kuloáry.

Do konce 80 let sází západní finanční elity moc svých peněz na ovládnutí umělé inteligence. Výsledky výzkumných programů ovšem přinesly velké rozčarování. Ukázalo se, že umělou inteligenci nelze zvládnout současnými výpočetními technologiemi. K tomu navíc přistoupilo filosofické hledisko, podle něhož je inteligence spojena s vědomím. Každá inteligence si nutně musí uvědomovat svět jako celek a v důsledku musí mít vědomí sama sebe jako bytosti, která zákonitě bude obhajovat svoji existenci. Taková bytost, pokud je vůbec možná, není v žádném případě žádoucí. Vědci si uvědomili, že by museli stvořit živého tvora přesahujícího svými schopnostmi člověka. A takové monstrum by se nejen nedalo ovládnout, ale znamenalo by pro člověka velké nebezpečí.

Za dané situace elitám usilujícím o světovládu nezbylo nic jiného, než se přidržet 100 let starého scénáře, o jehož východiscích i postupech se lze poučit například z díla známého pod názvem „Protokoly sionských mudrců“. Pádem socialistického bloku se jim pro takový scénář otevřely dveře dokořán. Přikročili proto k ovládnutí inteligence živých lidských tvorů a k morální degradaci společnosti na infantilní stádo propadlé individualismu, hrám a liberálním iluzím. Nic jim tudíž již nestálo v cestě v použití základních zbraní pro takový účel: Indoktrinace sdělovacími prostředky, liberální destrukce tradičních hodnot a sociálních struktur, globalizace finančního kapitálu a zavlečení všech ekonomických sil, lidí i států do dluhových pastí. Jak to probíhalo?

Koncem minulého století si finanční magnáti uvědomili, že k tomu, aby mohli vše ekonomicky činné zatížit dluhem, nemohou tolerovat stav, při němž firmy dlouhodobě prosperují na základě ověřené hodnoty a uspokojování základních potřeb lidí výrobky s dlouhou životností. Bylo nutné vyvolat potřebu neustálých inovací tak, aby žádná firma ani jedinec nemohl přirozeně těžit s dobytých pozic a byl nucen investovat do změn výrobního programu s tak velkou kadencí, pro niž nebude mít dostatek vlastních prostředků. Navíc bylo nutné zajistit masivní poradenskou propagandou a také reálnými příklady s praxe, aby všechny ekonomické subjekty přijaly fakt, že pružnost a krátký inovační cyklus jsou podmínkou konkurenceschopnosti. Příkladem i pokusným králíkem byla firma Microsoft. Není to tak dávno, co Bill Gates vyhlášoval ty nejfantastičtější vize, po jakých dosud nebyla žádná poptávka, natož nějaké povědomí o něčem podobném. Přičemž dosavadní lídři trhu IT (např. IBM) se složenýma rukama v klíně přihlíželi tomu, jak Microsoft zahlučuje trh líbivými, ale v mnohém ohledu nefunkčními a nestabilními verzemi operačního systému Windows.

Štěstí přeje odvážným

Nakonec to vyšlo. Windows se postupně vybrousily na relativně spolehlivý systém a staly se příkladným fenoménem symbolizujícím příští směry technologického pokroku: Přichází manipulace vědomí, centrem inovací se stává design, marketing a vše, co má masovou odezvu: internet, módní trendy, komunikace, zábava. Věci skutečné lidské potřeby jsou upozaděny, klesá jejich kvalita i životnost, stávají se stále méně dostupnými a zatěžují neúměrně rozpočet lidí, kteří se stali závislími na nových technologiích podobně jako gambleři na hracích automatech. Řešení se jim však přímo vnucuje: půjčit si od některé z bank, které poskytují své spotřebitelské půjčky za stále méně omezujících podmínek.

Na světových burzách raketově rostou ceny akcií nových firem, které se orientují směrem zcela nových, často i fantaskních, technologií. Jsme svědky nástupu turbo-kapitalismu, v němž obrovský růst stíhá jednu technologickou novinku za druhou, softwarové firmy rostou jako houby po dešti a dlouho nic nekazí dojem ze světového ekonomického boomu, ani fakt, že některé velké vize a projekty praskají jako nafouknuté bubliny. Jedno mají ale všichni společné, totiž věru, že nic není nemožné, pokud se na to seženou peníze. A banky mají otevřenou ruku, zvláště po té, co si vymohly, aby jim vlády západních států nemluvily do jejich emisí peněz.

V té době vznikají i nové teorie řízení firem propagující procesní řízení schopné inovativnosti,

pružnosti v přístupu k potřebám zákazníků, k rozhybání obrovského virtuálního byznysu. Nové výrobky podepřené penězi z bank ovládnou trh a zničí nebo oslabí dosud soběstačné a prosperující firmy. Každý kreativní nápad s často diskutabilním přínosem je vydáván jak převratná inovace tím, že se zabalí do hezky znějících verbálních balíčků označených mámvými anglickými zkratkami na obalu. Náklady ale obvykle překročí výsledný výnos a jsou udržitelné jen díky kumulaci kapitálu a expanzi. Důsledkem je nástup otevřeného korporativismu.

Většina firem se dostává na područí bank a postupně skomírá v úvěrové pasti. Mnohdy ale ani peníze nestačí. Není možné být neustále na špičce inovací, když kreativita na všech stranách jen bují, přičemž už nejde ani o kvalitu či reálný přínos. Jsou potom dvě možnosti, buď si konkurenční nápady přivlastnit, nebo je z pozice vlastní síly potlačit. Někdy je třeba konkurenci pomluvit a hodit jí pár klacků pod nohy, jindy stačí pouhá ignorance, aby ji investoři začali přehlížet. V takové situaci již vůbec není třeba rozlišovat, co jsme to vlastně zadusili, zda smyšlený tahák, nebo skutečně progresivní myšlenku, kterou by stálo za to podpořit ve prospěch všech. To v této fázi již nikoho nezajímá, o prospěch v pravém smyslu přínosu lidskému snažení za lepší svět jde až v poslední řadě.

Účel světí prostředky

Během neuvěřitelně krátké doby (sotva deset let) je plán finančních elit naplněn: 10% populace ovládá 80% finančních zdrojů. Jak je to možné? Nechce se ani uvěřit, jak málo lidí si dokáže spočítat, nakolik bezpečná, bezpracná, triviální, nemravná až stupidní je funkce úroku z úvěru. Finančním elitám se pomocí obyčejné lichvy podařilo vytunelovat 80% hodnot vytvořených světovým hospodářstvím. Důsledek takového úspěchu je prostý: 80% finančních prostředků bude postupně umrtveno v bankách po té, co praskne poslední finanční i technologická bublina, přičemž nikdo již nebude schopen si půjčit další peníze, protože není již možné zajistit potřebný růst pro splácení samotných dluhů, natož pak úroků. Tyto prostředky se totiž mohou dostat zpět do oběhu právě a jen cestou dalších úvěrů. Turbo-kapitalismus je u konce, banky mají nahrabáno a vlastní většinu světa. Krize, která nás teprve čeká, bude o to těžší, že z ní není cesty ven jinak, než změnou celého finančního a kapitalistického systému, přičemž tyto finanční elity jsou poslední, kdo by měl o něco takového zájem.

Přes všechna alarmující fakta, celé týmy odborníků, akademiků a firemních poradců stále propagují tytéž metody řízení, jaké vedly do současné krize, a na místo toho, aby je přehodnotili, snaží se vytvořit dojem, že právě jejich nedůslednou aplikací firmy ztrácejí pozice na trhu. Jak můžeme při nezaujatém pohledu vidět, racionalizace řízení ve směru protěžování byznysu na úkor hodnoty neměla dobrý cíl ani na samém počátku, natož pak nyní, kdy je již dokonáno. Je třeba proto mít velký despekt ke všem teoriím řízení a rozvoje firem, které mají ve svém názvu slovo byznys. Typickým příkladem je teorie řízení firemní strategie v tržním prostředí pod názvem Business Process Management (BPR). Abychom pochopili, nakolik jsou tyto teorie účelovou návnadou a nic neřeší na současném stavu, dovolím si malou filosofickou vsuvku.

Trochu filosofie

Záměrem kupců je výhodně nakoupit a chytře prodat. Tady nejde o racionální přístup ke směně hodnot, ani o produkt tvůrčího, či pozitivního myšlení. Nejde ani o vyšší inteligenci, jen o psychologii reflektující nedostatek morálky, o přechytračení těch, kdo za vším bohatstvím doufají vidět nějaké úsilí o obecně prospěšné dílo. Fenomenologie nás učí, že lidské vnímání reality je zprostředkované místem a úhlem pohledu, jaký nám toto postavení dává. Bez vědomé snahy dobrat se patřičného nadhledu, vystoupit na pomyslnou horu poznání, z níž se začnou věci jevit v obecnějším světle, je každé lidské poznání pouhým zdáním, jímž se interpretuje skutečnost skrze krátkozraký pocit, co lidskému individuu prospívá a co škodí. Trh je typickým místem, v němž ony pocity zrají a narůstají často do oblundných rozměrů v touze lidí po hmotném prospěchu a bohatství. Trh ovládá sentiment manipulovaný kupci a marketingovými kouzelníky, nikoliv racionální plánování a řízení. Úspěch obchodníka spočívá v intuitivním porozumění sklonům a postavení člověka, ve zneužití jeho nevytříbené povahy, způsobu naladění jeho psychických a morálních zábran, pokud tento náš kupec sám žádné zábrany nemá. Jeho zásada demonstrující vlastní sílu, jíž se většina lidí cítí učarována, však musí být, aby nepřipustil ve své doméně žádné další kupce. Každý velký obchodník musí proto být jako predátor hájící si své teritorium, v krajním případě velmi mazaný konspirátor, aby se s ostatními kupci dohodl na společném postupu a rozdělení trhu.

Jak se s takovou charakteristikou byznysu slučuje naše systematické pojetí firemní organizace soustředěné na procesy? Jde bezesporu o mechanistický rozbor jinak složitých a těžko průhledných lidských vztahů a lidského jednání. Vytváří se tak mylný dojem, že trh je systém, který funguje dobře nebo špatně podle toho, jak se nastaví role jeho prvků a vztahy mezi nimi. To je docela absurdní představa. Je-li trh místo, kde dochází ke směně hodnot za účelem dělby práce mezi lidmi, zajištění zisku, bohatství a vzniku sociálních rozdílů mezi lidmi, jak vůbec lze mluvit o systému?! Copak trhová soutěž může mít nějakou důmyslnou strukturou, jíž může být vdechnuto lidským rozumem uchopitelné cílové chování? O jakých obchodních procesech se to mluví? Je snad smlouvání o ceně zboží, kupecká chamtivost či kramářské hašteření proces, který lze systematizovat? Obchodní proces je děj, při němž má ve světě rozvinutého trhu účast mnoho prvků, subjektů, zájmů a všemožných dalších fenoménů, než lze vůbec přehlédnout a domyslet.

S procesním řízením a schematizováním tržních procesů v sítích se to má podobně jako s novodobou sítí sociální. Jejich podstatou je chaos a střet zájmů. Nikdy znalost! Opakem chaosu je řád. Nelze mluvit o řízení čehokoliv bez řádu. Nelze mluvit o řádu mezi lidmi bez hierarchie. Jaképak potom „zastaralé“ hierarchické řízení a moderní procesní řízení? Podstatou řízení je vztah mezi tím, kdo pověřuje úkolem, a tím, kdo se zavazuje k jeho vykonání. Jak se dotyčný svého úkolu zhostí, je už jiná věc. Záleží na tom, zda má jasně předepsán postup, zda může pověřit úkolem někoho dalšího, či s někým začít účinně spolupracovat. Pokud základním motivem každého účastníka trhu je trhnout co největší prospěch pro sebe, jak je potom možné takové jednání formálně řídit? Je-li naopak trh regulován vyšší mocí z pohledu morálního kodexu, který určuje, co je správné a co spravedlivé z hlediska celku a podílu všech na něm, co to má společného s modelováním procesních sítí? Jak z takového pohledu rozhodneme, kolik a za co je ochoten

ten který tržní subjekt vůbec zaplatit, a jak je možné ho o tom přesvědčit, tak to se už zcela vymyká jakékoliv procesní specifikaci a řízení vztahu firem se zákazníky.

Vývoj tržního prostředí se vyznačuje stále ostřejší konkurencí. Konkurenceschopnost je potom zaklínadlem, jímž se vzývají démoni tržních sil. Trh již dávno není místem, kde by probíhala regulérní soutěž o společné hodnoty, které lidem přinášejí prospěch. Spíše připomíná kolbiště, v němž nenasytná monstra pohlcují nejen své slabší soupeře, ale vnucují všem ostatním svoji představu o tom, co je pro lidi nutné a potřebné, aniž by se starala o dopady, jaké to má na lidský život a jeho humánní rozměr. Jediným kritériem rozvoje je upevňování síly a rozšiřování tržního podílu na úkor slabších.

Vysvětlování přínosu konkurence jako hybné síly trhu je pozůstatkem darwinismu a jeho evolučního pojetí vývoje druhů cestou restriktivní selekce a nemilosrdné soutěže. Zobecnění darwinismu na evoluční princip lidské společnosti přivedlo kapitalistický trh do stavu, který připomíná džungli, v níž se stali dominujícím druhem predátoři. Takový ekosystém nutně směřuje ke kolapsu. Současná ekonomická krize je toho jen začátkem. Názor, že volný trh je jedinou cestou k tvorbě a alokaci hodnot pro všechny, že pouze tvrdá konkurence dokáže, aby tyto hodnoty byly vytvářeny efektivně a v potřebném výběru, je omylem, který má zatím neporazitelnou váhu jen díky tomu, že se z něho stal moderní kult uctívání.

Konkurence je dnes překážkou rozvoje

Není třeba velkého odstupu, aby člověk rozpoznal, že současné poměry na trhu nejen že nepřinášejí takový kvalitativní růst, jaký by mohl odpovídat tvůrčímu potenciálu lidí a síle technologií, ale ve svém podléhání moci korporací, jejich vnuceným standardům a snaze ovládnout trh penězi, čili kvantitou, tento lidský tvůrčí potenciál ničí. Slyšíme sice nárek nad nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil, vzdělávací studia ovládají hesla jako inovativnost a kreativita, ve skutečnosti však vše, co se vyznačuje skutečným tvůrčím zaujetím, vše co přináší zárodky nové kvality a hodnoty, je od samotného počátku potíráno. Důvody jsou v zásadě dva:

První důvod, organický, spočívá v tom, že pouhá kreativita a vymyšlení nových postupů vůbec nezaručuje, že tím vznikne nějaká smysluplná hodnota. Tvůrčí úsilí, aby vedlo k použitelnému cíli, musí na jedné straně vycházet z hlubokého vědění o tom, co to vůbec hodnota je a čím se odráží v kvalitě lidského života, štěstí a blahobytu. Nelze proto vychovávat kreativní nevzdělance, jak se to v poslední době děje, mladé lidi, kteří disponují znalostmi sotva pro základní orientaci v technologickém prostředí, v němž se pohybují, a u nichž se z hlediska volných vlastností rozvíjí pouze soutěživost, nekritičnost a pozitivistický tah na bránu kariérního úspěchu.

Druhý důvod, systémový, je právě konkurence. Není mišlím už žádným tajemstvím, že skupování firem silnějšími konkurenty není motivováno tím, aby nabyvatel podpořil nové progresivní výsledky tvůrčí snahy jiných subjektů a zvýšil tak hodnotu svých produktů, nýbrž hlavním důvodem, ne-li jediným, je rozšířit tržní podíl o tu část koláče, která dosud náležela někomu jinému. To je ovšem jen slabší výraz pro dnes již ničím neomezené predátorství

velkých korporací likvidujících svobodnou existenci většiny lidí pod feudálním dohledem finančních magnátů. Často dochází k nepřátelskému převzetí, jímž se konfiskují výplody tvůrčího úsilí konkurenčních týmů, rovněž tak dochází k jevům, při nichž se v zárodku potlačují nové myšlenky, převratné výzkumy odporující přijatým standardům či vědeckým dogmatům, aby nebyl snižován význam technologické převahy dominujících tržních subjektů. Ty se naopak snaží přesvědčit trh, že právě a jen jejich obrovský finanční a lidský potenciál je zárukou nejvyšší kvality a pokroku. Marketingoví lídři Microsoftu se již pasují do role věrozvěstů a svým zákaznickým divizím dávají přívlastek evangelická. Můžeme rovněž uvést příklad z oblasti využití vědeckých poznatků, kde taková konkurenční selekce hodnot již zavání prohřeškem proti lidskosti. Mám na mysli rozvoj Teslovy zářivé energie či studené fúze. Jakkoliv tyto nové a dosud neprobádané zdroje energie slibují revoluci v oblasti využití obnovitelných zdrojů a úlevu v mnoha směrech lidského života, mocné korporace a vědecké lobby, které od současných vlád pobírají obrovské granty na rozvoj tradičních technologií či termojaderné fúze bez jasného výhledu jejich úspěšnosti, tyto zdroje ignorují, brání jim v rozvoji a stahují vědecké materiály do tajných sejfů, aby nemohly spatřit světlo světa a konkurovat tak celým odvětvím, jímž daný status quo přináší astronomické zisky.

Nelze proto v žádném případě mluvit o bezesporných výhodách konkurenčního prostředí. Naopak, v situaci, kdy ničím neomezený trh otevřel cestu mocným elitám k jeho ovládnutí, představuje konkurence kritický fenomén, jímž se ničí šance na smysluplný rozvoj. Pokud k tomu připočítáme finanční elity, které naprosto triviálním způsobem pomocí lichvy vykrádají trh a přivlastňují si zdroje i hodnoty, čímž ve výsledku přímo určují tok peněz a jeho účel, potom o nějaké přirozené a svobodné tvorbě hodnot nelze ani mluvit.

Ekonomická krize a její vyústění

Současný svět se potácí nad propastí ekonomického kolapsu a je zřejmé, že bez změny paradigmatu jeho ekonomického i společenského založení v té propasti nakonec skončí. Je-li v něčem šance na lepší příští, je nutné začít jinak myslet i jinak se chovat. Reálná a nekonfliktní budoucnost existuje pouze ve znamení přerodu od konkurence ke spolupráci. Namísto tvrdé a nelidské soutěže je nutné hledat vše, co lidi naopak přivádí vespolek, co jim dává užitek ze vzájemnosti. Namísto vnucování vyspekulovaných standardů sofistikovaných (rozuměj budících zdání) metod řízení, chtělo by se spíše říci ovládnutí, jimiž má být člověk polapen do modelových sítí podle ekonomického kalkulu jeho využití, je nutné přikročit ke spolupráci na principu recipročního altruismu.

Nikoliv honba za privátním ziskem, nikoliv právo vítězů na neomezené bohatství a zotročování zbytku populace, ale odhodlání mocných dělit se o tento zisk s ostatními, konat ve prospěch všech, nebo minimálně těch, s nimiž přímo zacházejí. Pokud takové altruistické odhodlání nenajdou sami v sobě, musejí k němu být donuceni. Nakonec i novodobé poznatky vědců v oblasti přirozené evoluce ukazují, že v samotné přírodě je více spolupráce než konkurence, více vzájemné pomoci než zabíjení, že život spěje ke své ušlechtilosti cestou recipročního altruismu, z něhož plyne jednoduché poučení: Dávat přináší dlouhodobější výnos než krátkodobě brát. Spolupráce vytváří vyšší a trvalejší hodnoty, než konkurence.

Neomezený trh a neomezená moc peněz způsobily destrukci sociálních struktur společnosti. Lidé se postupně zařazují do bipolárního kastovního systému, kde na jedné straně vládou oligarchové se svými pomocnými elitními sbory, kam patří kasta politiků a vysokých manažerů. Na druhé straně se propadá do stále větší chudoby a bezmocnosti kasta nevolníků odkázaných na trh práce či přiděly zakázek mocných tržních subjektů, států a korporací. Postupně mizí střední vrstva drobných podnikatelů, živnostníků a vlastníků malých firem, která ještě před třiceti lety tvořila základ ekonomické prosperity kapitalistických států a jejich odvodového systému přerozdělování pro potřeby celku a ve prospěch sociálního smíru. Stále více firem již netvoří zisk pro své podnikatelské záměry, ale pod tíhou úvěrů, splátek úroků, v úbytku zakázek a s chronickým nedostatkem volných peněz jen bojuje o přežití. Pokud si někdo myslí, že jde o ozdravný proces, hluboce se mýlí. Bez dalšího roztočení úvěrové spirály z tohoto stavu není běžně dostupné východisko.

Námět k zamyšlení

Myslím, že je třeba hledat nové a zcela „nestandardní“ kanály pro distribuci vytvářených hodnot ke koncovým zákazníkům a spotřebitelům. Výrobní firmy nemají odbyt svých výrobků na našem ani světovém trhu a přestávají vyrábět? Co se zamyslet nad tím, jak vytvořit trh nový? Potřeby lidí se nesnížily, spíše naopak, jen mají stále méně peněz na jejich uspokojení tak, jako všichni, kromě bank a jejich přísluhovačů. Nebylo by možné vytvořit alternativní a nezávislý obchodní řetězec, kam by firmy dodávaly svoji neumístěnou produkci ze svých nevyužitých kapacit a kde by neplatily současné peníze, ale třeba jednorázové směnné poukázky? Tyto poukázky by firma dostala za svoji dodávku v odpovídající hodnotě a mohla by jimi vyplácet své zaměstnance, kteří by za tytéž poukázky mohli nakupovat ve zmíněném řetězci. Směna by tak probíhala v podobě barteru a nebyla by ani zatížena daněmi. Do takového barteru by se rychle zapojili i subdodavatelské firmy a poskytovatelé služeb. Nakonec pokud by měli volit mezi žádnou zakázkou, či dodávkou za směnné poukázky pro své pracovníky, jistě by zvolili druhou možnost, včetně poskytovatelů software. Jestliže dnes mají politici plná ústa řečí o volném trhu, svobodě podnikání a potřebě odpovědnosti lidí za svoji vlastní existenci, jak by mohli takové alternativní směně bránit? Snad ne proto, aby lidé neměli možnost se vymanit ze zotročujícího područí bank a finančního kapitálu?